

52 8/177

6

Skracl. 1-2

Gorní moř 3-6

Zollfeld, 9-13

Kralj Matjaz, 14-15

(spisal: Crni Kos. -)

Od Turkov. 7-8

ni petykani - Nočni moř 6

Škratel.

Veliko se govori od škrateljna, se nemcem
je znan pod imenom „Šrat.“ Nási ljudje
ga dobro poznajo: Škratelj je zelo majhen
možiček, ima rdečo kapico, rdeče hlače
in sinjedo modro jopico. Zelo ljubi rude
izvrsten rudokop je. Nari rudokopi
so ga zelo dobro poznali, ako so ga čuli
kopati, vrtati, ali voziti – je bilo za nje
dober znamenje – da bojo na rudo prišli.
Škratelj je tudi misji in podganski pastir
veliko krat so ga že videli – Ko je celi trap
podgan gnal.

Neka Selanka mi je sledeče o njega
poveda.

Neki mož je po prički Kolmonjico
knjigo bral – ali ni bil prav vesel – Tako
more hukač brati. Vendar je le škrateljna
prišel. Raven hiše – Kjer je Kolmonjico
knjigo bral – so bili Reglaci. Neki znan
„Fruti“ in „Hmölis“ je videl škratelja
Ko je prišel, samo za en hip. – majhen
je bil, zelo majhen in rdečo kapico je
imel. Ko pride do hiše kjer se je
Kolmoni bral je bil tako razjexen
da je stalo cudno močjo vdaril v duri
da se je vse streslo in grozovitno
poknilo. Hitro je jenzal brati Kolmoni
in vsi so bili zelo ustrašeni. –

Rjavec v Plajpergu, ki je že 90 let star
in zelo veliko ne od starih davnih časov Rjave
ki je še pam videl kot pastir medveda
mračli neka mi je povedel od škratej na:

Dva škratej na sta na
vrtu čisti pasla, hamse, to škratej zelo
rad dela in čuje jih vseh nevarnosti.
eden ogleda lovec. Takoj kapije na
sopastinja: Paxi! paxi! love pride!
lovee! Ustrelil ti bo hamse! Spravi
jih! Ali ta pogleda lovec in kapije
narah: Saj mi se umil! ne boj se —
nič ne bo de zadel!

Lovec sliši da mi umit — in da ne
bo de nič zadel — se hitro ve pomagati
pošči se — ter se z lastno vodo umije! —
Potem vzeme puško — pomeri — ostreli
in hamse se zvali!

Vidiš hudiča ostrelil ga je! Ali
te nisem praril, kajaj me nisi
ubogal? in spraviš hamse na varni
kraj?

Kako odverne drugi:

Saj mi bil umit — in Rodo bi mislil
da mu bo kar s hlače voda
zorela? —

Gornji mox.

Gornji mox je zelo znana oseba. Naj rajše
z njim obroke strasijo: Al ne boš vboyal
bo pa gornji mox prisel po te!
Vidiš! gornji mox pride, vzal te bo! Mali
nemirnik ali nadležni nepakojček se
pomiri in potihne. —

Rjavec mi je od gornja moxa sledečo
basem povedal:

Blizu Löffelda je bil menda Karnski grad.
Tam so imeli na veliki plamini majarce
pridno, čvrsto žensko. Mleka, sira, masla
in zdračo živino je imela — Ker se je
znala dobro obkolliti z vsemi rečmi in
poročila je vse škodljive trave in duhove,
zle in dobre.

Kaj se zgodi?

Veliki večer pri Kolo masti Knyej-
gornji mox: Veliki Rosmat je bil in v
Kozuh od medveda zavil, imel je debelo
gonjalo.

Ali imaš kaj mleka? Eh saj ga je dost!
saj vem! Vzel je, in kar tri sklade
mleka je snedel, ostal in sel. Placal
se ve da ni nič. Pride drugi-
tretji in čemeraj spnavi tri sklade
mleka. Tako si večkrat prihaja
eden večer je pa se sira in masla
za svojo ženo in deca sabaj vzel. —

To je bilo naši dobri mežarci pa vendar
le preveč. Gre v samostan R spovedi, spove
se in po spovedi pove tudi nezyode ki-
jih je napravil gornji mož.

Gospod veli:

Trije ali štiri možaki morejo priti
in se skriti. Napraviti morejo
se srobotne bite, te morejo tri dni
v blagoslovljeni vodi namakati.

V hišo postavite skaf in pol pol
mleka in pol vina!

Papil ga bode - upijanič se - in potem
kar nad nja! Zvezal ga s tretami o-
srobotja, samo te bite ga radežijo -
druga reč nobena, ker je silno močen.
Zeng gre u grad in pove vse od Rriti to-
sveto.

Imela je strica - močnega ^{so bogati} Kosmatin
ta je imel tri sinove - vsi ^{so bogati} Kosmatini
da jih je malo - rusili so mlade svinčke
Kubkon pleve!

Vsi so bili volje priti nad gornji
moza: Taj smo se medveda Kos-
zalej bi tenir Kosmatincu ne bli?
Napravili so srobotne bite, namočili
jih tri dni v celkovno vodo - in šli so,
šli na planino.

Nastavijo skaf, 3 lonce mleka in 3
lonce dobrega vina so vližnot, skriti
se pod klopi in mirno čakali.

Prvi dan ga m' b'lo, drugi dan ne - če so
 hotli aditi ali mujarec prasi danes si
 počakajte, danes bo gotovo pri Rona cil.
 Pastirili so se, ko solnce pride urh
 plamine - pri Rona ci se gormi mox,
 vstopi v hišo, in krega se. Za kaj tukaj
 tako neprijetno disi! nasnice mu kar
 aihrojo - Kaj pa je to?

Ah Kaj bo! skode sem vse umila in mleka
 sem ti u skaf pripravila - odorne mujarec.
 Mleka - mleka - pripravila? Dobre, dobro
 mleko - pa - mleko - muj disi kakor
 hvči - da je le mleka nič se ne
 bojim.

Ozorne skaf, nastavi ga na široka usta
 in piže, in srka kar se da. No to je
 pa mleko - to je se slej se in bolj se kot
 sama smetka naših Rasut, reče divjak
 in piže - piže. Potem odstavi prazen
 skaf - dobro je blo - dobro - in se vrne.
 Za smolevo vejo! Kaj pa je to? Da
 tukaj mize in stoli, plešejo? Vstane
 in pijano se opatoče!

Arice kovač za lovirga, zgrabi ga izpod
 mize za nogi - si nova prislo čita
 vsak ga popade za eno roko - divji
 mox pade - vsi na nja in tretji sin
 ga z trti dobro zverže. Menda je čudovito
 tulil in rjul, metal se po izbi ali vstati -
 osvoboditi se ni mogel.

Preklet to so tiste sra botjeve tute - Katero se
naš škrtel ne x more -! otihiel je in xaspal! -
Kaj se naspil - veli stric. - To se je naspil
in spregledel prasi in prasi da bi ga spustili;
mi Koli ne bo več prisel in leko lixat.
Dobro, te bo mo spustili; moder vse mox si -
gospoduj es po gorah in po legu - obci es
tudi s škrteljem nom - nam boš pa troji
reči povedal!

Oh kom! kom!

Kje je zlata ruda? Ali vnaš? Da, da!
vem, dobro vem! Tam pod potlim starom
hrastom Raplite - ali kmalo bo zlata rude
Konec. -

Kje je srebrna ruda?

Vam, vem! Pri srebrnem studencu Raplite
ali kmalu je bo Konec!

Kje je železna ruda?

On je pa doli po tisti gori blizu
Treibacher velko - veliko - Raplite - Raplite
ne boče je Konec mi Kdar ne! -

Spustili so ga, vzel je kot xro debelo
gorjaco in odšel je. Potem se je nastavil
in naraj xaspil:

Imeli ste zlato tico v pesti - in
spustili jo! Lahko bi ucom poodel
Kje je zlata rude, da bi je mi Koli ne
Lmanj Kalo.

In niga več bilo, od tistih mal ne. -

32 8/177/4

Vodni mož.

Tudi od vodna moža govorijo ljudi, ali definitivne stvari
nisem mogel prirediti. Lomotjave je vedel od njega počiti.
Pri Ostrvici, Ker se Krka zavije je bil vodni mož. On se je
toko pognal da je voda na most sapala. - Most je menda
pri slovenskem St. Janzu?

32 8/17 7,5

Od Turkov.

Kari Rjavec mi je še veliko zanimivega od
Turkov ^{povedal} povedati.

Laodon je bil močan vojak, oblegal
je Beligrad, ali noter ni mogel. Velil je
svojim vojakom:

Po dne morate vsi spati - po noči naspite
mi pred gradom goro.

Vojaki so spali po dnevu, po noči pa pri dno
nasipali goro. Ko je bila gora dost visoka
je našel pri Laodonu štuk da je tehtal
80 centov. Ta štuk je postal Laodon
vrh nasute gore. Dobil je tudi velike
žveplene smolne krogle.

Kjer vojaki so ujeli Turke, vjetnik
njim je mogel povedati kje da imajo
Turki kaaba za vojni prah.

Poveti je mogel na tanko, kje so zavodi
kjer vojaške kasegne.

Potem je dobil Laodon dobrega štuk-strelca
dal mu je pet zlatov: vstrelil mi z
žvepleno kroglo tja na zavod. Vojak
se, na pravi in pade.

Da drugemu 10 zlatov, naj da on strel!

Ta pomeri in pade.

Da tretjemu 20 zlatov. Ta veli v
božjem imenu bom strelil.

Ta strelil - strelja žveplene krogle
na Beligrad. Beligrad pome
gorati vnamejo se zavodi - pokne
in rasne Beligrad. Od 75
cerkev je ostalo se 15. Tako je
prisel Laodon v Beligrad.

Prerokoval od turkov je se:

Naši ljudje in tudi nemci
bojo pastali t'kom casa takko asabni:
in gredli iui do bodejo. angelei za
lase turke priobekli, da bojo tukaj
vse pokoncali.

Ali ne bojo prisli ti pravodni turki
drugi se hujši. Predrli bojo tja
do francosa, pogazili bojo nas,
pogazili tudi nemško deželo, turki
kameli bojo pile iz Rena vodo. —

Od Lollfelda.

Kaj pomeni ime Lollfeld mi ni znano - tudi mi je izvir tega iz vira nejasen, znati da iskopljemo iz nektere praučice ali iz Rakey, starega pisma pojasnilo tega imena.

Od Lollfelda mi je naš Ryavec, ki že 90 let nosi na svojih težko delajočih ramenih, sledeče povedal, ta starček je veliko porabil, ker je veliko znal in vedel - dli kar bo mogoče rešiti iz ta zelo imenitna žilja se staro slovo, Re dobe - se bo pa le rešilo.

V Kamenburgu je živel in gospodoval veliki, močnen Kralj, Kraljeval je po velikim okrajem. Blizu Kamenburga je tam, kjer je Lollfeld stalo zelo veliko mesto. Se zdaj dolijo tam lepe reči od nekdanjega mesta: Ramenje orodje, celo zlato in sreberne tolareje ter druge dragocenosti. (Rimsko mesto Verunum). -

Neki Kmet je vozil zmeraj na svojo polje - na gotovej točki je potu je zmeraj voz votlo kobnal. Kmet je bil pravo veden - kaj naj bi tukaj spodje tako votlo kobnala? Koga doleti prosti čas - gre Kopat - in Kople - pride res na vošlino v Raterj dobi razen orodja in drugih reči - precej zlatih in srebrnih denarijov, da si je lahko - pastarelo pohištvo popravil.

Zgarij imenjena supruga, veler-
mogočna Kraljica, je porodila dete
zelo dekleco.

Obe ~~de~~ so ~~prvega~~ časa se Zalk-Zene z
Gudstrom. Zalk-Zene so bile bele, lepe vlato
lasate Krasotice - ki so veliko vedele in
veliko znale - posebno peti, presti in
ozdraviti.

Pridete dve Zalk-Zene v sobico k mali
dekleci.

Prva reče: Bo slabo - saj ni nič pometeno
tukaj!

Druge: Bo slabo, saj nisi Kruha -
niti soli ni na mizi.

Oni obe: Ta dekleca bo lepa - zela lepa
ali postala bo Kurba da je se ta
svet videl na! -

Odsle ste vse ved oči Zalk-Zene. -

Kralj - velemogoten, ponosen, in zelo pasten
plemenitas, je bil zelo razburjen in
Zalosten ob teh prerokljivih besedah, ali
vedel je - dobro vedel da Zalk-Zene se
ne lagajo.

Kraljica je bila ^{obupno} zelo Zalostna in
prosila boga za milostno bodočnost
svoje male, nedolžne deklece.

Dete postane prežala deklica, pravo knoxinja,
veselo je šetala po portecu, prepevala, vzgojala
cvetlice in učila se od pticic milih pesmic;
bila je edino veselje, skrbnih, tujih
roditeljev. Priraste cvetoča devica.

Pridejo snubci ali mihi oči, mihi mati
privolita ženitvanje, hala sta se preveč
tuzne osode - ki preti po prerokovanih
besedah - žalil žen.

Kralj jsusti ridati lično hišico, v hiši
lepo izbico, v to izbico zaprejo kraljico
devico - in pred hišo stroviijo orjaške
dekleta - zale deklico.

Pror malo oknice dobiva živex in druge
zarčljene reči; abletlo - kinč in druge
predmete. Kraljica, tudi kralj jo
posetita da ji vlagjata tuzne dneve
samostanskega življenja.

Pridejo mati; Devičica nežna kot
lilija, zaprosi mamico:

Oh mamica! preljuba mamica! Kako mi
je dolg čas, minam človeka - minam dušice
da bi poigrala, zmenila se - in občevala
z njim, zaprla sem kot seničica v letki.
Prosim, lepo prosim, dovolite mi, vsaj
psička, da bo pri mene, da ne bom
cisto sama, da se bom poigrala z njim
da mi bo zvest tovarš v moji prežalosti
osamneni osodi! Saj nisem nič

zakrivila, saj tudi ne bom prej resla
nobeno reč.

Mati se usmili uboga hči in prinesi
ji psička za igračo in družbo. —

Zelo vesela je bila Kraljica - devica tovarša a li.
o prenesrečna nesrečka! potecé leto dni —
in devica porodi - dete fantiča, pol
človeka - pol psička!

Razljuti Kralj - v prehudosti tožnosti pusti
klopičko - po taistem starem pravdu
obglaviti. Kraljici se usmili dete, ponese
ga v goščavo - in da ga nikomu ločen
v ugojo - nudi mu dobro plačilo.

On zrastle je dete, pastanec otrok, pastanec
vrl, vren, močen deček, dirja po gozdu
po livadi, vadi udje, vadi um, raste
in doraste do pitnega mladensca.

Na lovu Kralj izve od omika - da živi tam
v gozdu - pol človeka - pol psa, močen
čvrst, silovit mladene in da veli vo:
Ubili ga!

Po babici izve svojo usodo - in uide -
pobegne. Sog mu je bil milostljivi
žalke zene so ga vodile in pride če
v jutrovo deželo - če v Persijo.

Kralj tam ga je bil vesel
ker zelo vren, silovit in hraber se je
izkazal vseh slovit, posebno v
lovu in boju, bil je iskren duhovit vojak

Sel je v vojsko in premagal vse
sovrane in Re. Kralj umre - in on postane
kralj.

Posli dedicu Kralju pismo:

Kaj se Kralj od Zulfelda pripravi, prisel
bo z veliko vojsko - da ga dobro pogosto.
prisel bo čez dva leta, - dva meseca - dva
dneva - dve noči.

Minula sta dva leta - minula dva
meseca, in že so prihajali vojaki
iz jutropne dežele - minula sta
dva dneva in stal je tam si looten
mlad kralj pol človeka - pol psa,
pred mestom pri Zulfeldu. Minula
sta dve noči, stari kralj prihiti
mestu na pomoč - ali zgubil je
je hudo vojno. Mesto Zulfeld
je bilo razdrto - in poyavelo do celoga.
Kralj beži v Karnburg. Ali tudi tē
grad obležejo in vbojujejo silo vti
vojaki pod vodstvom svojega kralja.
Stari kralj pade v kraljem boju in
premagal se razde Karnburg in
vlada kraljevino.

Zulfeld kot mesto je vrgin l -
niga več - prva zemlja ga
pokriva.

Ta prava lica - ima historično jedro od rimskih
mesta "Virumini" - Katerega so - br - kone - divje
Kunzi razpustili. - Ali slovari?

328/177.7

Kralj Matjaž.

Vsi naši stari so bili polni slave Kralj Matjaža. Kako da bi to naš Rjavec ne bil!

Rjavec mi je povedel lepo historijo od našega kralja Matjaža.

Bil je kralj Matjaž. Naj ni lo vitezov naj pa najmanjši cesar je bil, vseh kraljev in vseh cesarjev.

Z vsemi kralji in cesarji je imel vojno in vse - vse je premagal. Ker se je mogel bjevati, Ker brez baje ni mogel živeti je vsakemu baje želel rekel:

Z vsemi sem se tepel, vse sem premagal nobeden se noco več bjevati z mano. Jamo z Bogom se nisem, in račun z Bogom bi se rad sprjel in tepel!

On zare: Bog mu veli!

Dobro, kralj Matjaž! naj se pa bova skusila! Pridi tako hode luna tretje polnega svetila - Rastoj mi - tam se bova bjevala!

Pride tretje polna luna, osveti lepi kraj pri Rastojni in asoeti tam enkajnega - zlato opremljena kralja Matjaža, - zelo hrepni po doboju z Bogom. Ali zemlja zarjave - strese se - in dve gori pogrezni te zlato opremljenega kralja Matjaža.

Dam a dostajenosti jam je kraj Matjaz
 ali mi miter - ne, umreti ne sme on
 apri in caka na pokope.
 Hudo vajno bomo imeli! Vaj kraj!
 in ceajje! Bogo napade! naajja
 ceajja! Hudo bo hudo! das sear
 bi imel vemoj in alov, postave
 jih bo le malo mostovosti ginyo.
 osterim in postaram sem, in vialno
 de bogo vaj osterali moji vajali
 ali padali! Bogo - pada h a, unav
 hakiin bogo! Jamo oster, jih bo se vatalo -
 in se ti se bogo endoviti vajalali!
 kako je biko mogyo da so vatali!
 Dost se bo se vajskoval da dom in
 za ceajja - in neboje nehal!
 ali ndaj bo vatal kraj, da taj
 e nek. bo vajsko bo viny me
 matim na pome, in enajga bo
 a vira havi ten boga vse vovarnike
 tako do kade
 ena vera
 ena misla
 en ogyi havi (havi) -
 in en parin
 po sekom predi! -